

Pre de trei ori in septimana: Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a, candu o cola intréga, candu numai diumetate, adeca dupa momentulu impregiurailoru.

Pretulu de prenumeratiune:

<i>pentru Austria:</i>	
pe anu intregu	8 fl. v. a.
" diumetate de anu	4 " " "
" patraru	2 " " "
<i>pentru Romania si steinietate:</i>	
pe anu intregu	16 fl. v. a.
" diumetate de anu	8 " " "
" patraru	4 " " "

ALBINA.

Prenumeratiunile se facu la toti dd. corespundintii a-i nostri, si d'adrepulu la Redactiune Josefstadt, Langegasse Nr. 48, unde suntu a se adresá si corespundintiele, ce privece Redactiunea, administratiunea seu speditur'a cate vor fi nefrancate, nu se vor primi, éra cele anonime nu se vor publicá.

Pentru anuencie si alte comunicatiuni de interesu privatu — se raspunde cate 7 cr. de linie repetirile se facu cu pretu scadiutu. Pretulu timbrului cate 80cr. pentru una data, se antecipa.

Viena 21 opt./2 nov. 1867.

In diet'a de Pesta se va votá astadi supra unei propuneri carea cere se se faca procesu ministeriului, si alt'a care i menesce votu de neincredere. Nu discutámu despre aceste incidintie pana ce traiesce maioritaea deákiana cea atatu de gata a nu lasá veri o pata pro guvernulu esutu din senulu ei. —

Rescriptulu reg. publicatu marti, si care escrie alegeri pentru diet'a croata, n'a facutu — precum ne informámu — mare bucuria partitei natiunali, din causa unor schimbari in legea electorala. O prevedere mai chiara se ascépta de la inceperea miscaminteloru electorali. —

„Monitorulu“ Romaniei insciintia ieri cumca cunoscutele arme de la Bacau se trasportá in arsenalulu din Bucuresci. —

Diarulu oficiale alu guvernului italianu aparú vineri cu scirea cumca trupele regesci au trecut prestre fruntarii in statulu papale ca se pastreze demnitaea natiunala si principiile de ordine si de libertate. Trupele pe cari poporatiunea le-a primitu cu entusiasmu, nu sunt trimise la unu resbelu civile, neci n'au primitu incredintiarea a provocá veri o nenorocire deplorabila. Presinti'a loru lasa neatinsa cestiunea despre sórtea poporatiunei. Guvernulu spéra cumca Garibaldi prin o resolutiune intielépta va conlucrá la dorit'a pacificatiune a tierii si la descurearea causei romane, prin care modu cestiunea si-ar gasi o deslegare usióra.

Pana aci cuvintele guvernului italianu compusu acum sub presiedinti'a generalului Menabrea, si a caruia membri sunt totu barbati de cei moderati. Resunetulu ce-lu gasescu aceste cuvinte e inse de totu altulu, — precum acést'a se potea lesne prevedea — adeca popo-

rationile pre teritoriulu papale nu se marginescu intru a primi cu entusiasmu trupele regesci, ci presinti'a acestor'a tindu a o esplotá in favórea eliberareloru, dreptaceea prin comune se constituiescu autoritati publice politice si incepu a funtiuná in numele lui Victoru Emanuilu. Cu autoritatile papali nu vinu in conflictu cáci acestea s'au retrasu de pretotindene pre unde au intratu trupele regesci. Cu alte cuvinte, este o luare in posesiune pentru unitatea italiana, mai lipsindu numai invoirea guvernului, si pentru a castigá acést'a, numitele comune cugeta la introducerea plebiscitulu.

In asta direptiune si cu asemene procedura cestiunea Romei s'ar deslegá pre lesne, daca ar fi numai Florenti'a in actiune. Necazulu inse e cá lucra si Napoleone, lucra si Garibaldi, sunt dara trei insi de odata, in trei direptiuni, si nu esiste acordu macaru intre doi.

La Florenti'a e mare sperantia cumca pre Garibaldi lu vor poté induplecá a se retrage. O cercustantia pare cá justifica acést'a sperantia, adeca betranulu ginerariu dupa invingerea eluptata la Muntele — Rotunda, se apropiá fórtede Rom'a inca nainte de acést'a cu veri cincidile, fora ca pana acum se fie avutu atacu cu francii ori cu trupele reg.

Trupele francesci nu s'au multiamitu cu descalecarea in Civita-Vecchia, ci unu regimentu de pedestraasi a intratu si in Rom'a.

Desaprobarea comuna ce intervenitiunea lui Napoleone a intimpinatu in d'aristic'a nedependinte francésca, ne face a crede cá guvernulu fr. dupa acestu pasu nu va merge si mai departe respingendu ori ce invoire cu Itali'a a deslegá cestiunea Romei.

In caus'a Asociatiunei natiunale din Aradu.

(b) Provocatu de unii amici, dar si din propriulu indemnu, prindu condeiulu a debate, deslucí si lamurí si in colónele acestui diariu unele cause, obiepte, cestiuni — dupa parerea mea pré momentóse si in pré mare gradu interesanti, se se pusera pe tapetu si se trasera la discusiune din partea asociatiunei nóstre natiunali Aradane pentru cultur'a poporului romanu — in a dóu'a siedintia a adunarii generali de marti a trecuta.

Mai antaiu de tóte si ca de intratava fi cu cale a amintí caus'a si cestiunea sumeloru celoru multe si in totalitaea loru fórtede mari, ce se afla la partea cea mai mare a membriloru asociatiunei, de la infintiarea ei, adeca de patru ani si diumetate — in restantia. Aceste restantie din ofertele si tacsele membriloru au devenitu a formá partea principala a averii asociatiunei, ajungendu ele la cifr'a de 11000, di; Una-spre-diece mii fl. v. a. pre candu averea intréga abié se urca la 14000 fl. Dar acést'a inca nu e totulu, lucrulu celu mai durerosu e, cá acele restantie se cuprindu mai peste totu din venitul destinatu in statute pentru inaintarea scopului asociatiunei pe totu anulu, prin urmare, cá — lipsindu aceulu venit, patimesce scopulu celu santu alu asociatiunei, adeca crescerea si cultur'a poporului, devenindu acestea in partea cea mai de frunte chiaru neposibili.

Asiu dorí se atragu cea mai seriósa atentiune a onoratului nostru publicu, éra anume a tuturor membriloru asociatiunei natiunali din Aradu asupr'a acestui momentu pré importante.

Asociatiunea nóstra natiunala din Aradu de patru ani si diumetate ai existintiei, pentru scopulu seu, „inaintarea culturei poporului romanu“ n'a facutu,

n'a fostu in stare a face mai multu, decatu, cá au ajutoratu unu numeru de studinti romani cu unele sume mici, decate 10, 20 si 30 fl. pe totu anulu unu ajutoriu atatu de neinsemnatu si totu o data si precariu, in casu abié ar poté pretinde cineva cu temeiu, cumca prin trensulu s'ar fi inmultitu numerulu scolariloru nostri si s'ar poté sporí candva intieliginti'a natiunale. A poté formá cu dreptu atare pretensiune, am avé se facemu — in acestu pntu, acést'a directiune multu mai multu, celu pucinu de trei, de — cincí, de diece ori atat'a. Pana candu asociatiunea nóstra nu va fi in stare a-si avé proprii sei stipendisti, celu pucinu vre-o diece, cu stipendie secure pe totu anulu, si in sume destulu de mari, ca stipendistii, desí catu mai simplu si seracesce — se póta traf si urmá studiele — fora mai alte felurite ajutórie, — pana atunce, eu asié credu, cá — totu pré pucinu vom fi facutu, si — nice pe de parte nu vom fi respunsu scopului asociatiunei in acést'a privintia. — Ceea ce decise adunarea generala in siedinti'a de marti, sistemisandu siepte stipendie de cate 60, 80 si 120 fl. pe anu pentru siepte stipendisti permanenti, — nu e, de catu unu inceputu fórtede micu si modestu, si numai ca atare merita a fi salutatá acést'a mesura din partea publicului. Dar altfelu, seu mai multu nu se potea pentru asta data, din simpl'a causa, cá — partea mai mare a membriloru nu-si implinira detorinti'a luata de buna voia asupra-le, nu respunsera micеле sume, la cari se deobligasera.

Inse acést'a parte e numai partea mai mica a scopului asociatiunei; partea mai mare, partea de frunte e si remane: crescerea si cultur'a poporului in mass'a sa, adeca la — tíera, prin sate. Si in acestu puntu, acést'a parte principala, dupa cum am spusu si aretatu in adunarea

FOISIÓRA.

O privire fugitiva preste literatur'a romana, si lips'a unei istorie critice a literaturii romane.

Discutiun rostita de Iustinu Popflu profes. archigimn. si vice-rectoru semin. in Oradea-mare la adunarea generala a Asociatiunii transilvane, tinuta la Clusiu in 14/26 — 16/28 aug. a. c. *)

(Urmare.)

Dloru! a fostu tempu, tempu indelungatu, candu istori'a romana traia numai in gur'a lautariloru nostri, cari — cum ne marturisesce M. Costinu — pana si pe tempulu seu erau „la mesele domniloru, cantandu cantecele domnilóru trecutii, cu nume bunu si cu lauda celoru bunii, éra cu ocará celoru rei si cumpliti.“

Lautarii sustienura faptele stramosiloru, pana ce venira tramisii Provedintiei, se le consemne intr'unu modu mai demnu, si consemnate se le lasé drépta credire urmatoriloru. Acesti tramisii ai Provedintiei au fostu: *croniciarii romani*.

Petru Clanau, secretariulu lui Stefanu celu mare, traducendu cronica lui Hurulu, in epilogulu, ce-lu face la acelu opu, eschiamá plinu de recunoscintia catra Hurulu: „Dom-

nedieu pomenésca-lu, cá ni lasá scire de betranele, datine a mosiei nóstre!“ Nainte de a ne despartí Dloru! de umbrele sacre ale cronicariloru nostri, se le orámu si noi din adunculu animei forciere si odihna eterna, suspinandu cu P. Clanau: „Domnedieu pomenésca-i, cá ne lasara scire de datinele vechie ale patriei, ale natiunii nóstre!“ Da! Pomenésca-i, pomenésca-i Ddieu! si oh sante, oh binecuventate se fie la tóta posteritatea acele pagine, cari au descinsu la noi preste atate secle, ca marturie glorieloru si a suferintieloru nóstre, sante, binecuventate se fie cartile, cari sunt limb'a; sunt scrisórea stramosiloru nostri!

IV.

Si acum se ni întórcemu privirea intr'alta parte. Éta ici unu altu siru de morminte! Acolo jacu venerandii parinti ai biseriei, umiliti sierbi ai lui Cristosu, cari cu iubirea natiunii in pieptu, cu ochii pe S. cruce, lucrau a desceptá si a lumina poporulu romanu prin invetiaturele maretie ale Evangheliei.

Dóue sute de ani suná limb'a slavica in bisericile romane. Dóue sute de ani trecú de strainu romanulu chiaru si in casa lui Ddieu. Dóue sute de ani:

„Popi de alta limba, in templele sante, insultau poporulu, ce li stá nainte.“

Pana ce in urma Provedinti'a domnedieésca scóse natiunea din acést'a stare ticalósa, intr'unu modu demnu de mirare. Publiculu, nain-

tea caru'a vorbescu, me dispensa de a repeti aci fapte istorice, tuturor'a cunoscute.

Dar unde sunt Apostolii, cari se talouésca poporulu invetiaturele ddieesci in limb'a parintiloru sei?! Apostolii nu lipsescu la unu poporu, ce iubescu Ddieu! Ba Apostolii nu lipsira la romani neci chiaru pe tempulu candu limb'a slavica usurpá la altarie dreptulu si loculu celei romane.

Priviti acolo la acele patru morminte parsite! Acolo jacu patru capete incoronate, patru archierei romani. Mihailu Tordasi epulu Transilvaniei din sec. 16. candu inca totulu érá nadusitu de slavismu, carele cu alti conlucratori ai sei, vedindu cu dorere — precum dice intr'unu locu — cum tóte limbele au si inflorescu intru cuvintele marite ale lui Ddieu, numai romanii nu au pe limb'a loru acele cuvinte, a tradusu Bibli'a de Orestia (1581). Teodoru Vestemianu metrop. Romaniei din sec. 17 carele esplica cele 7 taine, si préfige o precuventare inaltiatória de inime la Liturgi'a din Bucuresci din 1680. Barlaam metrop. Moldovei din sec. 17. carele rapeseu pen'a, a scuti turm'a credintiósa de veninulu calvinismului, ce o amenintia prin Catechismulu rákotianu; si Dositeiu, metrop. Moldovei totu din sec. 17 unulu din cei mai inflacarati natiunalisti, si din cei mai mari scrietori, carele daruindu limbei romane multe carti bisericesci, mai apuca lir'a, si face a suná la urechile nepotiloru lui Traianu, in viersuri dulci,

armonióse, divinii psalmi ai marelui profetu Davidu. Viersuri, cari le cetimu dupa atat'a tempu si astadi cu placere.

In giurulu acestoru mari archierei, ca fiii in giurulu parintiloru sei, jace Coresi diacónulu cu socii sei transilvani, scrietori din sec. 16 si 17. Meletie egumenulu monastirii Govora cu bravii sei consoci din Romania'a si Moldova din sec. 17 numiti si nenumiti, despre cari are se tracteze mai pe largu istori'a literaturii; toti preoti zelosi, toti natiunalisti mari, cari convinsi, cum dice Popa Ioane in „*sicriulu seu de auru*“ (1683), cá e lipsa de cuventulu lui Ddieu, ca si de lumina in casa in tempu de nópte, si vedindu, cá lips'a acést'a in poporulu nostru pana intru atat'a a ajunsu, catu cele mandate de Ddieu, mai tóte au venitu intru iutare, — prin traducerea cartiloru bisericesci, si prin lucrarea altoru opuri relegióse, tientiáu, a nobilitá inimele si a lumina mintile romane cu doctrinele mantuitórie si sante ale Evangheliei lui Cristosu.

Desl aceste opere sunt de unu cercu mai restrinsu, de catu operele cronicariloru nostri, ele sternescu totusi o superbia sacra in anim'a fie carui romanu, convingendu-lu, cá limb'a, ce o vorbimu astadi, e limb'a stramosiloru nostri, limb'a romanésca, care — ce e dreptu, — pe atunci amblié inca numai in sumann; éra astadi in vestiminte de salóné! La acést'a cultivare si polire a limbei natiunali si ei au conferitu, si au conferitu multu, fórtede multu. Deci binecu-

generala, repetu si sustienu si aici, ca — asociatiunea noastra pana acum inca nice nu s'a fostu apucatu a face ceva; va se dica, aci scopulu ei, aptivitatea ei, detorintia ei sta — asiè dicendu inca balta, seu jace in amortire! — pentru simpl'a cauza, ca — partea mai mare a membrilor ei, molipsita de nepasare si apatia, nu-si aduce aminte de ea, si nu-si face detorintia luata de buna voia asupra si facia cu ea, facia cu poporul, facia cu natiunea, — facia cu moral'a si consciint'a publica.

Pana acum s'a mai potutu traganá acésta cauza, parte pentru anii rei, parte pentru nesecuritatea pusetiunei nostre publice si nechiaritatea dreptului si competintiei nostre pe acestu terenu: adi inse, anume dupa cunoscut'a initiativa a dlui ministru barone Eötvös in acésta privintia — nu ni potemu amená mai multu acésta detorintia, daca nu voimu, ca se ne previna altii, se ni smulga altii din mani treb'a crescerei poporului nostru, se indeplinésca altii, intru interesulu lor, aceea, ce ni compete nóa si e in prim'a linia detorint'a noastra si celu mai santu interesu alu nostru.

Acésta a fostu motivulu si consideratiunea comisiunei a trei'a, insarcinata cu facerea preliminarului, candu propuse, ca Directoratul asociatiunei se se ingrigésca „pentru inaintarea crescerei si culturai poporului si in scolele de prela sate, anume de o camdata prin premie pentru scolarii si invetiatorii distinsi, prin procurarea de carti scolastice si prin alte medilóce potrivite,“ — incuviintiandu-se spre acestu scopu Directoratul o suma de spese pana la 400 fl. — dorere inse numai eventualminte, adeca: numai intru atat'a si pentru casulu, déca si intru catu rezultatulu incasariloru ar face cu potintia dispunerea de acésta suma. Mai multu si altminte — nu s'a potutu recomandá si decide, din simpl'a si dorerós'a cauza, ca — partea mai mare a membriloru inscriși, uitati de sine si de detorint'a si oblegamentulu seu, nepasati de celu mai santu interesu alu existintiei sale natiunali, de crescerea si cultur'a poporului, nu-si raspundu sumulitiele de buna voia oferite fondului asociatiunei, pentru maretulu si intetoriulu scopu alu asociatiunei!

Asiè standu lucrulu, e de neaperata

lipsa si trebuintia, ca se ne ingrigimu — in generalu de inmultirea veniteloru asociatiunei, éra in specialu de incassarea restantieloru celoru multe de la membrii asociatiunei; si comisiunea prima insarcinata cu esaminarea reportului Directiunei, a avutu totu dreptulu, se atraga atentiuinea adunarei generali asupra restantieloru celoru mari; precum de alta parte totu romanulu bunu, éra anume fie-care zelosu membru alu asociatiunei are cea mai imperativa detorintia, a contribuí din tóte poterile, cu tóte medilócele iertate — spre inmultirea veniteloru asociatiunei. Asta data inse, in prim'a linia avemu se ne ocupámu de caus'a restantieloru, — parte pentru ca — restantiele dupa natur'a lor sunt proprie averea si dreptulu asociatiunei, care avere si dreptu n'au, decatu a fi realizate; parte pentru ca — prin aducerea in curatu si evidintia a restantieloru, se va aduce cu o cale in curatu si evidintia si numerulu seu cuprinsulu adevératu alu membriloru adevérati ai asociatiunei nostre, scotiendu-se din numerulu si medilóculu nostru toti cei intrati fora cale, si cari dintru inceputu si pana adi nu ni-au fostu, de catu — balastu si incurcatura.

Vine acum vorb'a si intrebarea, ca — cum va fi mai cu scopu mai potrivit a face acésta? — o vorba si intrebare, ce se escá si in siedint'a adunarei generali de marti-a trecuta, de o parte prin propunerea comisiunei prime, ca Directoratul se fie impoteritu a incassá restantiele in casu de lipsa si prin judecata, — de alta parte prin opiniunea manifestata de catra unii membri, anume de II. Sa dlu episcopu, antaiulu presedinte, ca — calea judecatiloru se se incungiuere.

Eu din parte-mi, precum am sustienutu in adunare sustienu si aici, ca mesurele constringátorie prin judecata se se incungiuere catu se póte, si nice intru unu casu se nu se incerce fora anumite cautele, preparative, anume fora lamurirea pre-alabile a referintiei intre fie-care restante si asociatiune, — si sum deplinu multumitu cu conclusulu de asemenea intielesu alu adunarei generali in acésta privintia, nici ca voiu alt'a aici de catu — a precisá, dupa cum le-am cuprinsu eu cele aduse in nainte in acestu obieptu si intempinate de incuviintiarea maioritatiei in adunarea generela; — acé-

st'a totusi numai pe temeulu dreptului meu individuale, dupa opiniunea mea propria, fora altu scopu, de catu, pentru a reversá lumin'a de lipsa asupr'a causei, in folosulu asociatiunei si alu tuturor celor'a ce se intereséza de ea si potu se aiba lipsa de lumina. Dar pentru ca acésta epistola se nu-mi devina prè lunga si fatigatoria stimatiloru cititori, aflu cu cale a o incheiá si voiu continuá firulu ei in a dóu'a in nr. urmatoriu alu Albinei. — Langa Muresiulu Banatului 14/26 opt.

De la diet'a Ungariei.

Pesta 31 octobré.

Siedint'a de ieri a casei reprezentantiloru.

Presedinte: C. Szentiványi, notariu: etc L. Ráday. Dupa autenticarea protocolului siedintiei premerse aréta presedintele creditiunalele deputatiloru Klapka si G. Somogy, cari se predau comisiunei verificátorie. — Br. Eötvös, ministru de culte aréta legea facuta si santianata de Maj. Sa in privint'a imprumutului pentru cáile ferate. Dupa acestea trecundu-se la ordinea dilei, cetesce L. Horváth, referentele comisiunei de 10 in caus'a procesului lui Böszörményi, parerea acestei comisiuni-care este: „ca cas'a se ingaduie a se face pasii receruti si prescriși in legea de presa contra lui Böszörményi“. — Se decide ca acésta parere se se tiparésca si se se imparta intre deputati, pentru ca in siedint'a de sambeta (2 nov.) se se póta procede la desbatere, supra ei.

Presedintele casei aréta ca L. Kossuth a scriu din Turinu epistola adresata dietei, rogandu-se ca se o cetésca in casa. Epistola se cetesce, cuprinsulu ei aréta ca elu „senguru a datu epistol'a resp. a sa in copia, redactiunei „Magyar Ujság“ cerendu publicatiunea ei, si cumca epistol'a s'a publicatu fara óre-cari inchimbári ce s'ar fi facutu din partea redactiunii.“

Böszörményi asterne casei declaratiune unde arata dovedi: ca epistol'a resp. a fostu adresa redactiunei, nu lui Bösz., cumca recep-s'a este datata cu 5 dile nainte publicarii, cumca in epistola este subscrisu Kossuth din Turinu etc.

Madarász doresce se se tiparésca pre cum acésta declaratiune asiè si intrég'a epistola alaturata alui Kossuth, si se se impata deputatiloru spre desbatere.

Horváth, min. de justitia dice ca daca cas'a voiesce in forma de jude se aduca sentintia supra lu Böszörm. atunci este neincungiuratu de lipsa se se asculte si parerea acusatului, éra daoa cas'a va dá numai catu ingaduire la procedura, atunci dovedile acusatului se se inmanueze respectivului jude esaminatoru. Se mai esprima multe pareri diverse in acésta privintia, si in sfersitu se decide, ca se se tiparésca si aceste acte.

Ministru de interne B. Wenkheim, res-

punde la interpelatiunile facute in privint'a desfiintarii cotului Heves. Recapituléza portarea acestui comitatu in privint'a adresei de incerdere, data lui Kossuth. Despre rechiamarea comisiuniloru regescu din acestu ottu dice ministru ca lu voru rechiamá curundu candu se va fi ajunsu scopulu. — Dintre interpelanti dise Kovács ca e multumitu cu respunsulu min. dara Almásy dechiara ca mai voiesce se faca si alta interpelatiune. Dupa acésta se nasce desbatere tare infocata si confusiune nemai veduta in acestu seson, si se finesce sied. decidendu se se continue in sied. de mane mai departe.

Pesta in 1 noem.

Siedint'a casei reprezentantiloru.
de la 31 l. tr.

Deschidendu-se siedint'a se continua de unde s'a intreruptu a lalta ceri. Almásy asterne sasei o propunere subscrisa de deputatii denstang'a estrema, in care se cere ca ministeriului se i se faca procesu, intru intielesulu legii pentru respunsabilitatea ministeriului.

C. Tisza inca dechiara ca nu e deplinu multumitu cu respunsulu ministruului. Elu recunósce ca in cottulu Heves s'au datu fapte ce nu merita a fi aperate, dara totusi procedur'a regimului este contra legiloru patriei precum si contra datineloru legiute din tíera. Combate mai departe faptele regimului escusandu comitatulu din cestiune, si pe urma propune casei se dechiare: ca nu e multumitu cu deslucirile ministruului de interne.

P. Nyári dechiara ca voiesce se vorbésca pentru propunerea lui Tisza. Dreptulu de remonstratiune alu cotteloru lu baséza pre acésta ca neci unu regimu ne este infalibilu, póte comite eróre, si prin urmare este si permis a presupune o eróre den partea lui.

Br. Eötvös ie cuventu si desvólta punctulu de manecare alu regimului in privint'a relatiunii lui la comitatele autonóme. In acésta cuventare oratorulu priml multe aplause. — Mai cuventara Bobory si Toth esprimandu-si si ei parerile lor. Cestu din urma castigá érași aplause numerose vorbindu pentru regimu. Siedint'a venitória se va tiené sambeta.

Espusetiunea universalá in Paris.

Romania.

Abiè sunt 12 ani, de candu nimene nu pronuncia numele de Romania. Acésta tíera fructuítoria nu se cunoseca de catu sub numele de Valachia si de Moldavia. Caletorii nu ni faceau — martur'ia dd. Thouvenel si Blanqui — de catu o descriere trista.

Inse libertatea a sositu; natiunitatea romana s'a recunoscutu. Invasiunile strainului s'au sfarsitu, si Romania astadi la espusetiunea universalá cuprinde unu locu despre care ie cunoscentia tóta lumea. Partea sa agricola, mai cu séma, e preste mesura. Ea justifica ide'a inge-

ventata se fie cenusa lor! Binecuventata se fie memori'a lor din generatiune in generatiune!

V.

Enache Cogalnicea nu eroldulu de pe urma alu cetatii natiunali in Moldo-romania, a depusu trompet'a sa. Fanariotii prefacusera pamentulu moldo-romanu in vétra de suspine si doreri. Numele de „romanu“ deveni unu nume de batjocura, aruncatu in faci'a tioranului impilatu. Patrioiu romanu, afara de pucini, intreceau in infamia pro fanariotii straini. Natiunea gemea aduncita in abisulu nefericirii; Musele se imbracara in doliu, — si amutira de dorere!

Ci péna cadiuta din manile scrietoriloru moldo-romani, o iea Ardealulu, acésta frumósá, dar nefericita patria romana, unde romanii pe acelu tempu erau inca numai tolerati usque ad beneplacitum usurpatoriloru nedrepti. Aristocratii nostri lipindu-se de sistem'a guvernamentale, ce domniá, si castigandu-si dirigatorie, ranguri si titluri stralucite, se rusináu de poporul, din care s'au nascutu, si se lapedau de datinele si limb'a stramosiésca a natiunii. Dar unde e periculu mai mare, acolo e mai aprópe Ddieu, si potinte e Domnedieu a sterní si din petre fii de ai lui Traianu.

Ddieu a disu: se fie! si s'a facutu?! Ce s'a facutu?! Sa facutu Ardealulu isvoru de lumina si cultura pentru tóta romanimea, s'a facutu léganulu literaturai romane moderne. „Dar fratiloru romani! — eschiamá vetera-

nulu Eliade in precuventarea la fab. lui Cichindealu — mari barbati au esitu dintre voi din colo de Carpati. . . . Maioru. Sincai. Clein, toti au fostu sierf'a inchinariu loru intru sierbirea natiunii, si mórtia loru póte fi o vecinica dovéda a naltéi loru misiuni!“

Asiè este Dniloru! Candu erá intunecimea mai mare in tóta romanimea, candu pareá ca suna acum ór'a fatale a mortii, dupa sfatulu prè santu alu intieptiunii ddieesci, Rom'a, léganulu nostru, chiamá si primu cu bucuria pre cati-va teneri romani ardeleni in braciéle sale, ca se-i crésca, se-i cultiveze in folosulu natiunii. — Privirea maretiloru monuminte ale stramosiloru au sternitu in ei suvenirile strabune, si au desceptatu in ei consecint'a demnitatii natiunali; si reintorcendu-se la vetrele parintiesci, au luminatu prin opurile loru nemoritórie natiunea intréga, si au pusu fundamentulu literaturai nostre mai noue. Invetiacei acestora s'au imprasiatu ca Apostolii, predicandu inviarea in tóte partile; ba au trecutu si la fratii nostri de peste Carpati, ca se arunce si acolo sementi'a natiunitatii.

Cine se nu gácesca dnloru! ca vorbescu aci despre Sincai, Clein, si Maioru?! Acesti trei mari apostoli, a caroru voce potinte provocá la víctia nóua o natiune, ce pareá amórtita pentru totu de un'a. —

Sincai, nemoritorulu Sincai! Ca tenecru inca, elu concepú gigantic'a idea, de a

scrié Cronic'a tuturoru romaniloru! Treidici de ani, in medilóculu persecutiuniloru amare, lucrá elu necontentu la marea sa opera, cercetandu tóte bibliotecele din Rom'a, cele mai multe bibliotece publice si private din Austri'a, si adunandu cu diligintia neobosita documintele privitórie la intemprile natiunii sale. Altulu cadea póte ustanitu, descuragiatu la medilóculu calei; dar marele seu sufletu nu se spariá de stavilele, ce-lu intimpiná. Anii trecu, maretulu opu e gat'a. „Opus igne, author patibulo dignus“ (Opulu demnu de focu, autoriulu de spendiuratori) suna sentia teribile a censoriului magiaru. Sincai neci acum nu despéra. — Au pierdutu tóte, patroni, amici, avere. . . . dar mai are inca doi desagi; chiaru destulu, ca se-i scutéscá nemoritorulu opu pana la alte tempuri mai ferichte. In acesti desagi portá elu pe umerii sei glori'a natiunii, avendu datina a dice cu consciint'a deplina a marelui lucru, ce a facutu „In hoc fetus meus est, in quo post fata glorificabor; si non pudet fecisse, nec portasse pudet“ (In acesti desagi e opulu meu, in care voiu fi prèmaritu dupa mórtie; daca nu mi rosine, ca l'am portatu). Presentiulu seu profeticu s'a implinitu; cronic'a lui e celu mai pretiosu opu a tota literatur'a romana, si numele Sincai adorat de tóta natiunea. Nu mai putinu pretiu are si coleptiunea sa de documinte, ce se pastréza in bibliotec'a diecesei Rom. de Oradea-mare, carea pusa in ordine si edata ar focu unu

mare servitiu istoriei romane. — Mare meritu si-a castigatu Sincai si ca filologu; caci prin opulu seu: „Elementa Linguae Daco-Romanae“ (Buda, 1805) puse fundamentulu filologiei romane moderne. —

Cu elu a sudatu, si cu elu dórme acum amicul seu, consodalulu seu, fecundulu, nefatigabilulu Clein, calugarulu, carele cu ingeniulu seu raru imbracisá mai tóte ramuribesciintieloru, teologi'a, filosofi'a, istori'a, filologi'a. „Bibli'a santa“ tradusa tóta din evreesce si grecesce (Blasiu 1795) „Teologi'a morale“ (1796), „Brevis notitia historiae valachorum ab origine gentis usque sec. XVIII. „Istori'a din Ardealu, tíera romanésca si Moldavi'a“ si cele lalte din cari multe neci pana astadi nu au vedutu lumina, sunt totu atate documinte a inaltei sale eruditii, a zelului seu neobositu, si a iubirii sale catra natiune. — Elu a inceputu si Dictionariulu de Buda, primulu opu de felulu acest'a in literatur'a romana. —

Cu Sincai, cu Clein, jace acum si zelosulu P. Maioru, carele a portatu dispute invingátorie in contra tuturoru acelor'a, ce negu descendint'a nóstra de la coloniele traiane. Elu a desceptatu si a intemciatu in romani mai multu de catu ori-care altulu consciint'a despre adevératu loru origine, ca sunt adevérati nepoti ai vechiloru romani, si limb'a lor e limb'a poporala, ce suná ordinióra pe pamentulu Italicu in gur'a celui mai potinte poporu alu

nișă a colonelului Alexandri, care a organiza-
sa' o și a simbolizat în două fantani farmeca-
toare versându neînțelatu grâu. Aci în adevăru,
este avu'tă mare a României: grâu, pururea
grâu!

Dar aceste frumoșe provincie, cum de
n'au fostu ele poștite de strainu, cum de n'au
fostu impresurate, atacate? S'ar face tomuri in-
tregi cu enararea lupteloru ce le-a maltratatu
în restimpuri periodice. Astadi ele respira sub
unu guvernul nationalu și dovedescu ceea ce potu
poporatiunile loru lucrătore.

Si natur'a a facutu pentru ele, ceea ce ea
n'a faoutu de catu pentru unu micu numeru de
tieri. Ele au deodată mai tôte climatele, cea caldă
și cea stimperată, cea seacă și cea umedă, sôrele
care auresce strugurii și ploile cari întretienu
pascurile. Ele au d'odată canepa, inu și matasa
cas' Franci'a. Ele poșiedu cam unu capu de
vita mare la unu hectaru (jugu) și diumetate
de pamentu de cultura. Se numera acolo 200,000
de tauri, cam 1.100,000 de boi, totu atate vaci
și juneci, mai multu de 100,000 de biboli tari
și manifici. Căii, asinii, mulii, caprele, oile,
porcii și feliuritele specie de galitii sunt în
proportiune. Statistic'a arêta cam 300,000 de
stupi cari dau miere escelinte.

Avu'tele paduriloru sunt asidere de or-
dinea prima, totu astfelu avu'tele minerale de
cari au incependu de la sare și luturile mai
bune pana la argintu și la petroleu.

Adauga catra acêsa' o precepere descêpta
naturală pentru lucrul respandit în tóta popo-
ratiunea, precum și multa iscusintia inventatô-
ria și perseverantia. Tieranulu e totodată agri-
cultorulu și lucratorulu. Elu clădesce cas'a sa și
fabrica cea mai mare parte din instrumentele
sale de lucru. Femei'a sa țese tôte vesmintele
sale de lana au de canepa și le gatesce; ea cre-
ce mai vertosu vermii de matasa, și face o pan-
za fina ce tóta lumea o admira la espusetiunea
universală.

Acêsa industria de agricultura atatu de
prețioșă nu eschide industri'a de lucru, carea e
deplinu liberă.

Industriile principale sunt moraritul,
care are la 7,000 de mori; fabricel de ôle,
exploatațiunile de sare, dubariel (argasitoriel),
destileriel de vinarsu potu fi prê numeroșe,
fabricel de caramidi (tegule), de panura, tipog-
rafiă, cupțore de varu.

Lucratorii ce se ocupa de aceste industrii
sunt în numeru cam de 100,000, între cari —
o cercustantia din cele mai remarcabile — sunt
cam 60,000 de stapeni.

În fine gustulu de arte — care în evulu
mediu și în secele prime ce l'urmară a produsu
în Români'a capu-de-opere fôrte originale —
incepe a se respandî de nou. Acêsa se observă
în arhitectura și archeologia, în pictura și
sculptura.

Pavilonulu (flamur'a) romanu alu galeriei
de machine, mirabil'a reduciune (copia în mi-
niatură) a besericii carea atrase pe toti artistii
lumei, ni potu dă o idee despre stilulu diume-

tate orientalu, diumetate europeană alu monu-
minteloru.

Se nu uitămu baremu atatu cumca in-
structiunea obligatôria este decretată, că școlile
sunt fôrte impoporate. Junele romanu se destin-
ge mai cu sêma prin capacitatea sa d'a invetiă
limbi. Limb'a francêsa este preferită; se vor-
besce fora desclinire în tóta societatea nală, și
nici-unu funtiunariu nu e strainu în ea. Medi-
cii, avocatii, oficerii o vorbescu mai toti.

Nu e mirare, după acêsa premitere, cum-
ca Români'a a avutu la espusetiunea universală
unu succesu adevăratu și deplinu. Inca si astadi
se îndesă lumea în galeri'a ei, cea atatu de pli-
nă de costume originale, de lucruri de pele, de
instrumente agricole, de vase elegante, de pro-
dupte de câmpu, de probe minerale, de obiecte
fabricate, de specii de animale de țiera, în fine
de totu ce o pôte face cunoscută.

N'am potê face o pomenire indescultitôre
fie caruia din obiectele espuse; deci vom petre-
ce rapede cele principale.

Inca și guvernulu romanu a espusu insusi
probe de sare de piêtra în forma de statue și
de busturi, cari ni dau cea mai bună idee des-
pre puterea mineloru statului. Elu a primitu
pentru acestu ramu și pentru sirulu forestieru
(padurariei) — care infatisează obiectele cele
mai feliurite — o medalie de aur cu dreptulu
meritatu. Cart'a României de mediadi, carea e
asidere opulu mai multor'a, este asemene din
cele mai însemnate, și comparatiunea cu cartele
angle, francêsi și nemțiesci nu i-a desemnatu
unu rangu cu multu inferioru, deci corpulu in-
gineriloru romanu a primitu distinctiune emi-
nente. Noi vom cită acum în ordine diverse o-
biectele espuse de catra mai multi de aceia cari
au meritatu a fi destinsi de'n partea feliurite-
loru corporatiuni de jurati.

De acestea sunt în clas'a 30 panurile es-
puse de d. Cogalnicianu de la Niemțiu; în cla-
s'a 31 matasa espusa de d. Mihaiu Vitinescu
den Jasi; licitariu (dulceti?) pentru femei de
Naco Mincoviciu din Bucuresci; în clas'a 35
vestiminte barbatesci de Nicolae Jie totu de a-
colo; totu de acestea de Ionu Asmaranti den
Piêtr'a; incaltiaminte de Iosifu Brand, și fôrte
frumoșe articule de pelaria de Dimonisie den
Oen'a.

În clas'a 40 petroleu den Ploiesci a dlui
Paulu Iacoveniu; ambr'a (chirimbaru, Bern-
stein) galbena espusa de consiliulu districtului
Buzen a fostu asidere fôrte însemnată. Tabaculu
în foi și legaturu de frații Papazoglu din Bucu-
resci, clas'a 43; totu tabaculu de Ionu Marghio-
manu, den acel'a-si districtu, de Hagi-Stefanu
den Mihalesci, dovedesce că acêsa planta e cul-
tivată cu diligenția și da produpte de unu pre-
țiu securu. În aceea-si clasă te opresci cu pla-
cere la mierca și cêr'a espusa de cultivatoriidin
districtulu Vasluiu. Juratii au distinsu și oleulu
de nucii și maculu de Vasiliu Georgescu, și pro-
dupte diferite de la școl'a de agricultura de
Panteleimonu, carea este de securu un'a din
cele mai importante în Europ'a orientală. Ni
pare reu că nu potemu aci de catu numai a a-

tinge despre esperiintiele ce în acea școlă se
înceacă în tôte dilele și despre instructiunea so-
lida ce se da eleviloru. Acêsa școlă, în care se
cultiva 80 de feliuri de grane, și carea a es-
pusu asidere în clas'a 67, a primitu de aseme-
ne o distinctiune pentru colectiunea sa de bu-
cate și de victuale. Plugurile de Walher & Hart-
mann din Bucuresci, aluatulu (cirulu) de Va-
siliu Georgescu din acel'a-si orasiu; vinarsulu
de ciresi și de zarzara (abricose) den clas'a 73,
o multime de specii de vinuri albe și roșii și de
rachie (liquers) sunt asidere dovedi escelinti
despre starea culturii pamentului și a viiloru
în Români'a.

Dar ceea ce lumea examina mai multu,
sunt naturalminte costumele nationali. Cele es-
puse de dn'a Iosifu Bunea din Bucuresci sunt
pline de originalitate și adevăru. Ingenioșele
sanfi, carutiele locali reunescu asidere atentiu-
nea, chiaru cas' produptele de venatu și de pos-
cuitu.

Êca cei pentru distinctiuni. Noi vom cită
inca și unele amintiri onorabile ajudecate cu
dreptulu, precum cele ce le-au dobanditu pen-
tru fotografia d. Satmare din Bucuresci; pentru
vase d. Lascaru Bogdanu clas'a 16. Numimu in-
ca pre dd. Carpati (Bucuresci) pentru auritu,
clas'a 21; Naco Mincovici (Bucuresci) broderia,
clas'a 33; Constantinu Ianachi (Bucuresci) cal-
tiaminte, clas'a 35; Lazaru Cojocariu (Tergovis-
ce) vesminte clas'a 35; Foucault (Paris) colec-
tiune de petroleu, clas'a 40; Ghic'a în Coma-
nesci (carbuni de pamentu) clas'a 40; Coemza-
pulo, sementia de tabacu si foi mari și mici,
clas'a 43; comun'a Dud (Ilfovu) tabacu în foi,
clas'a 43; Vasilachi (Tori) tabacu în foi, clas'a
43; veduv'a Georgiu Asanu (Bucuresci) oleu de
ripsu, clas'a 43; Petco (Braila) grane naturale,
clas'a 67; Balabanu (Galati) grane naturale,
Vasilachi, Volturesci, agricultura; Berghetti și
Gerbolini (Braila) farine; printiulu Georgiu
Sutiu (Iasi) cereale; Constantinu Nicolae (Suce-
va) porumbu, tôte în clas'a 67; Powel et Onie
(Galati) carne și peșce (conservate) clas'a 70;
Evangeli Atanasiu (Galati) clas'a 72; Constă-
tinu Urlatianu (Chiltiorani) clas'a 72; dômne-
le Racovitia (Galati) costume poporale, clas'a
92; d. H. Lucasiestilz (Bucuresci) costume nati-
onale, clas'a 92.

Din acêsa insirare rapede de nume se
vede catu de avu'tă este espusetiunea romană.
Acêsa nu e pentru Români'a de catu incepu-
tulu rolei sale. Ea si-propune a se infatisă cu
mai multu avantaju în espusetiunile particu-
larie seu universale ce vor avê locu în diferitele
capitale, si acêsa i va fi lesne. Incuragiarile
ce au primitu espunatori, sunt menite a li dă
impulsu. De alta parte, între detorintiele sale
principale, guvernulu nationalu actualu numera
și acea: a desvoltă avu'tele agricole și indu-
striale ale țierii precum și totodată instructiunea
și gustulu pentru arte. Pana acum Români'a a
facutu destulu pentru lipsele sale proprie, de a-
cum ea va sci cuprinde unu locu onorabile în-
tre natiunile cari facu mai multu și cari jôca
în lume o rolă comercială și industrială.

Nu vom finî acestu articlu fora a feliicită
pre întielegintii organizatori a galerieloru ro-
mane, cari, împreuna cu espunatori și cu comi-
sarii locali, au bine meritatu asiê multu de
țier'a loru.

(„Le Siècle.”) Leone Plêc.

Protocolulu

siedintieloru directiunii Asociatiunii aradane
pentru cultur'a poporului romanu țienute în
anulu 1866/7.

Siedint'a XII

(straordinaria)

țienuta în Arad în 18 septemvre nou 1867.

Presiedinte: Mirone Romanulu, direc-
toru secundariu.

Membri oficiali: Lazaru Jonescu, fis-
calu subst. și Jul. Grozescu, notariu.

Membri asistenti: Ioanu P. Desseanu
și Dr. Atanasiu Slandoru.

97. Se cetesce și autentica protocolulu
siedintiei trecute cu ôresi cari modificari.

98. Fiindu de a se ingrigi directiunea
pentru o localitate cuvenita unde se se pôte
țienê adunarea generală a Asociatiunii, dlu
presiedinte propune ca speptatulu domnu Sig.
Popoviciu ca II v. presiedinte alu Asociatiunii
se fia recercatu din partea directiunii, ca dsa se
faca pasii cuveniti pentru a dobandi invoirea
autoritatiloru respective în privinti'a țieroci
adunarii generale în sal'a comitatensă, unde si
în anii trecuti s'a țienutu acea adunare.

Determinatu:

Propunerea se primesce și presiedinte-
le e rogatu ca se se adreseze în privinti'a
acêsa' catra dlu II v. presiedinte.

99. Notariulu arêta cumca de la siedint'a
din urma si-a renoitu deobligamentulu de mem-
bru ordinariu dlu Simeonu Andronu Galbi-
nescu, parocu în Seravalle, cu ofertu anualu
de 5 fl.

Se iê spre sciintia.

100. Se cetesce epistol'a dlui Michailu
Besanu asesoru comitatensu în Logosiu și mem-
bru alu asociatiunii, conformu careia domnialui
se rôga de directiune, ca se i-se dee impoterni-
cire pentru încassarea restantieloru și compe-
tintielloru ce au de a solvi membrii asociatiunii
din Logosiu, și spre acestu scopu cere si ostrasu
din protocolulu perceptoralu despre membrii
acû amintiti.

Determinatu:

Cererea dlui M. Besanu se implinesce.

101. Dlu Lazaru Ionescu ca curatorulu
lasamentulu lui Iova Cresticiu arêta cumca
starea acestui lasamentu numai asiê ar potê fi
mai secură și favoritôria Asociatiunii, dacă s'ar
vinde cas'a din Siria ce se țiene de acestu lasa-
mentu, ca prin acêsa se se usioreze lasamen-
tulu de greutatile ce crescu din di în di și asiê
dicendu amenintia esistint'a lui cu totală con-
sumare, — deci pentru încungurarea acestui
reu și pentru ascurarea intereseloru asociatiu-
nei în asta privintia, propune ca directiunea se

lumii. Scriptele lui de o natura polemica provo-
cara o adevărată revoluțiune în lumea literară
română, și sternira în romani interesulu, dorulu
de cetire. — Frumosu dice despre elu copiosulu
nostru Eliade: „Istori'a pentru inceputulu ro-
maniloru a fericitulu T. Maioru a fostu unu feliu
de toiagu alu lui Moise, prin care despicandu
marea de întunerecu, ce țienea pre romani, i
facea se trêca din colu de Egiptulu mintiuni-
loru, și se cunôsca adevăratulu loru inceputu“!

Predicel sale a fostu tempu îndelun-
gatu uniculu museu alu preutiloru romanu spre
cultivarea loru în arta oratorică bisericôsă;
Istori'a sa bisericôsă, pe langa tôte de-
fecturil are meritulu nedisputabilu, de a fi
asternutu temelulu la o istoria mai deplină a
bisericii române. — A lucratu multu și la
Dictionariulu de Buda, inceputu prin Clein,
deducandu radecin'a cuvinteloru, și prefigendu-
i în frunte unu tractatu despre ortografi'a romană
(Ortographia romana una cum clavi etc.) în
care mai vertosu natur'a vocaliloru și a consu-
nantiloru se afla desfasurată cu multa eruditie-
ne; și unu Dialogu pentru inceputulu lim-
bei române, scrisu interesantulu și cu multu a-
deveru. Preste totu din scriptele lui respira pre-
totindene cele mai inflacurate sentieminte re-
ligioșe și nationali. —

Si cine se nu se inchine cu reverintia
umbroloru marelui Cichindealu, care acum
pe la 1814 strigă romaniloru: „Se fimu noi
toti romanii un'a nu e aici grecu seu latinu,

unitu seu neunitu; un'a trêba si fie nati'a romanês-
ca“! Dloru' urescu din adunculu sufletulu in-
diferentismulu relegiunariu; lasa zelesu fiacare
pentru religiunea, ce i o dicta consciint'a de
santa, de mantuitôria. — Cu tôte acestea potemu
fi, trêba se fimu solidari, catu mai solidari în
tôte acele, cari nu împôrta stricatiunea sufle-
tulu. Si candu se mai afla totusi si astadi ô-
meni, cari sub falsulu pretestu alu relegiunii,
arunca schinteu'a desbinării între frații de unu
sange, — ce mare, ce nobile anima a trebuitu
se aiba acelu barbatu, care acum înainte cu 53
de ani strigă natiunii: „nu e aici unitu seu
neunitu; un'a trêba se fia nati'a romanês-
ca“! Cichindealu s'a ilustratu prin diverse
opere teologice și pedagogice; a escelatu inse
mai multu prin Tabulele sale, edate a dou'a
ôra de Eliade, scrise într'o limba, pre catu se
potea pe atunci de coresă și generală; despre
cari cu dreptu cuventu eschiamă acel'a-si Eliade:
„Tabulele lui Cichindealu potu fi
pentru romanii totu de un'a tablele legii,
aduse în desertu. — Filosofia, relegiune,
morală, tôte le afla romanii în ele.“

Veniti acum se punomu o florica de re-
cunoscentia pe mormentulu nemoritoriulu Gi-
orgiu Lazaru, carele paresindu patri'a sa
natală, trecu la Bucuresci, pentru de a fi re-
generatoriulu României. Acolo prin boiarulu Ba-
laceanu, care mai sciă inca sonti romanesci în
acelu tempu de degenerare natională, mediloc
la guvernulu, a se radică în ruinele Stului Sava

o școlă natională de Teologia și filosofia; și
Lazaru fî numitu (1818) dascalu de bogoslov-
via — cum se dicea pe tempurile acele, — și
de ingineria. Elu țienea cursurile șale în lim-
b'a natională într'unu tempu, candu totulu eră
decadintia, candu în biserică preutii și cantorii
aveau fala a sierbî în limba straină, candu ju-
decatôria, administratiunea curgea în limba
straină. — A avutu mai multe opere manu-
scripte; meritulu seu adevăratu inse este, că elu
creă prim'a ôra la romani o limba pentru școl-
le și că amestecandu în studiulu sciintieloru su-
venirea vechiei patrie și a vechiloru stramosi,
face cunoscută școlariloru originea loru roma-
nă, și-i îndemnă la iubirea și cultivarea limbei
nationali. În cursu de cativa ani elu si-formă
la v'ro 20 de invetiacei, plii de entusiasmu,
— între cari și Eliade — cari se respandira
în tôte partile, latindu lumin'a și cultur'a între
romani. — Români'a detoresce bravulu Lazaru
renascerea sa.

Se punomu o sarutare ferbinte și pe mo-
dest'a cruce a postulu Ioanu Vacarescu, pre
care abiă înainte cu cativa ani lu petrecuramu
la locasiulu eternu între lacrelele natiunii.
Dupa nemoritoriulu Dositeiu, elu e primulu
poetu romanu, care merita atentiune, și care nu
fora meritulu pôrta frumosulu nume de parinte-
le poesiei române. — A cantatu amôrea, po-
charulu, primavêr'a, gloriele pierdute. — Si
candu cantă nationalismulu, pareă că audi um-
br'a plangenda alui Stefanu pe ruinele muce-

dite ale patriei cadute. — Avemu pe la den-
sulu și nesci observatiuni asupra gramati-
cei române, cari au ajunsu două editiuni
(1787 și 1804) Sufletulu seu romanescu se re-
flecta frumosu în acele viersuri simple, dar in-
sufletite, ce le prefige la a două editiune a
gramaticii sale:

„Urmasiloru mei Vacaresci,
„Lasu v'ra moscenire,
„Crescerea limbei romanescei,
„Si a patriei iubire“.

Cuvinte sante, cari nu ar trebui, se lip-
sôsca din testamentulu neci unui parinte romanu
Asiă sentiă, asiă scriă Vacaresculu!

Sborulu imbucuratoriu, ce-lu dederă nes-
ce barbati ca acești-a limbei și literaturii nati-
nali, eră din di în di mai evidentă. Literatur'a
română, carea pana aci afara de opere teologice,
istorice și gramatice, cele mai necesarie la o na-
țiune — abiă potea se arete alte produpturi,
se faliă acum cu lucratori respectati în tôte ra-
murile, atatu în cele beletristici, catu și în ce-
le ale sciintieloru. — Natiunea incepu a se
interesă totu mai tare de binele seu spiritualu,
și a senti că numai prin literatura natională
pôte pune fundamentulu unui venitoriu mai
fericitu, ce-lu merita cu dreptu cuventu după a-
tate suferintie. Da romanulu, potinte gloriosu
odiniore în câmpulu lupteloru; trebuiă se devi-
na acum potinte, mare în literatura!

(Va urmă.)

propuna adunării generale a asociației ca se se vînda casa amintită.

Determinatu:

Desbaterea acestei propuneri se amena pana la timpul candu dlu curatoru alu lasamentului si-va aterne raportulu seu despre starea adeverata a acestui lasamentu, pentru ca si directiunea se p'uta fi bine informata, in privintia acest'a.

S'a autenticatu in sedintia ordinaria directiunala din 13 octombrie 1867.

Ioane Popoviciu Desseanu m. p., presiedinte. Iul. Grozescu m. p., notariu.

Sedintia XIII

(ordinaria.)

tenuta in Aradu in 13 octombrie nou 1867.

Presiedinte: Ioanu P. Desseanu, mai tardu Mironu Romanulu directoru secund.

Membri oficiali: Lazaru Ionescu fiscalu, Ioanu Goldisiu, esactoru, — Emanuilu Misiciu, perceptoriu, Teodoru Serbu bibliotecariu si Iulianu Grozescu notariu.

Membri asistenti: Dr. At. Siandoru. 102. Se ceteșco si autentica protocolulu sedintiei trecute.

103. S'a prezentatu epistol'a dlui v. presiedinte Sigismundu Popoviciu dtto 25 sept., prin carea se insocintieza directiunea cumca in urmarea pasiloru facuti sub Nr. 98 a. c. autoritatea comitatensă, a datu pentru tineria adunării generale a Asociatiunii sal'a comitatului.

Se ie spre sciintia si dlu economu e recercatu a se ingrigi de arangiarea localitatei.

104. La rogarea lui Iuliu Miclosi, studente de clasa 3. gimn. de Beiusiu, in privintia unui ajutoriu anualu din partea asociatiunii.

S'a determinatu:

Fiindu stipendie pe anulu curinte impartite, rogarea recurentului, nu se pote lua in consideratiune.

105. Dlu presiedinte propune ca pentru implinirea agendelu pregatitorie la adunarea generala se se tiena unele sedintie directiunale extraordinarie.

Determinatu:

Se primesce si se decide tineria acestoru sedintie, incependu de joi, in 17 l. c. in tote dilele d. m. la 5 ore.

106. Notariulu aretandu cumca unele impregiurari momentose, pretindu ca se se indeparteze pentru cateva zile, se roga ca se i se dea unu concediu de indepartare.

Determinatu:

Rogarea se primesce si pentru implinirea agendelu notariale pe timpul indepartarii notariului, e rogatu dlu esactoru substitutu Ioane Goldisiu.

107. Dlu presiedinte areta cumca dlu Georgiu Opreanu dubariu in Aradu pe bas'a declaratiunii formale si cu deobligamentu de 4 fl. la anu, voiesce a fi alesu de membru alu Asociatiunii.

Determinatu:

Dlu acu anintitu trecendu prin votisare secreta, se declara de membru ordinariu alu Asociatiunii.

108. Dlu Lazaru Ionescu propune ca luandu in consideratiune cumca cei mai multi membri ai Asociatiunii sunt in restantia cu deobligamintele lor, directiunea se arete aceste restantie adunării generale a Asociatiunii, careia se face propunere pentru mesuri catu mai energiose spre incasare.

Determinatu:

Deciderea asupra acestei motiuni se rezervă pentru ocaziunea candu se va face si censura reportulu generalu.

109. Dlu L. Ionescu ca curatorulu lasamentului lui Jova Cresticiu, areta cumca Liza Zsák econom'a repositului avendu in acestu lasamentu unu legatu de 500 fl. s'aru indestul si cu 400 fl. daca acosta suma i s'ar platit de locu.

Determinatu:

Dlu caratoru se impoternicesce ca se escompteze pretensiunea dupa propunerea de mai sus.

110. Dlu curatoru alu lasamentului lui Jova Cresticiu areta consemnarea speseloru de 30 fl. a medicului Josefu Rakowsky, carea suma o pretinde ca onorariu pentru vizitarea si lecuirea repositului Jova Cresticiu.

Determinatu:

Avendu scire directiunea, ca preiunctur'a numitului domnu medicu inca pe timpul lecuirei s'au desplatitu, dlu curatoru se

impoternicesce a indestul pre acelasi d. medicu pentru ostenele facute in asta privintia pana in suma de 10 fl. v. a.

Protocolulu acest'a sau autenticatu in 17 octovre nou 1877.

Mironu Romanulu m. p., direct. secund. Ioane Goldisiu m. p., not. substit.

Sedintia XIV

(extraordinaria)

tenuta in 17 octovre nou 1867.

Presiedinte: Mironu Romanu, directoru secundariu.

Membri oficiali: Lazaru Ionescu fiscalu, Emanuilu Misiciu perceptoriu, Teodoru Serbu economu si bibliotecariu substitutu, Ioane Goldisiu esactoru si notariu substitutu.

Membri oficiali: Dr. Atan. Siandoru. 111. S'a cetitu si autenticatu protocolulu sedintiei trecute.

112. S'au prezentatu declaratiunile Dl. Ioane Ratiu protopopulu Aradului si Sigismundu Borlea protonotariulu comitatului Zarandu, prin care dlu protopopu cu unu capitalu de 100 fl. era dlu protonotariu cu capitalu de 50 fl. o data pentru totdeun'a declara a fi si mai departe membri Asociatiunii. —

Se ie spre sciintia.

113. Lazaru Ionescu fiscalulu Asociatiunii substerne ratiociniulu seu despre lasamentulu lui Jova Cresticiu.

Determinatu:

Ratiociniulu substerneutulu aflandu-se in ronu se primesce, sustienendu-si directiunea in privintia venderii casei lasamentuale a face adunării generale propunere. Banii gata se lasa si mai departe la Dlu fiscalu ca curatorulu lasamentului pentru lipsele ulterioare.

S'a autenticatu in 19 octovre 1867.

Antoniu Mocioni m. p., presiedinte. I. Goldisiu m. p., not. substit.

Sedintia XV

(extraordinaria)

tenuta in 19 octovre nou 1867.

Presiedinte: Ilustritatea sa Domnulu Directoru primariu Antoniu Mocioni.

Membri directionali: Mironu Romanu directoru secundariu, Vincentiu Babesiu, I. Popoviciu Desseanu, Emanuilu Misiciu perceptoriu, Lazaru Ionescu fiscalu, Ioane Goldisiu esactoru si notariu substitutu, Teodoru Serbu economu si bibliotecariu substitutu.

114. Protocolulu sedintiei XIV. s'a autenticatu.

115. I. Popoviciu Desseanu ca presiedintele comisiunii denumite pentru crearea cercurilor de colectanti, si pentru suplinirea partiloru lipsitoare din ordulu casei, — referăza cumca comisiunea des'a doritu a corespunde chiamarei sale, si s'a si ocupatu cu obiectele acestea, totusi pana aci n'a fostu in stare a supera operatele amintite; parte pentru ca spre a pote crea cercurile, respective spre a pote impartii membrii si tineriile pe la colectanti, era de necesitate neincungiurabila de unu conspectu autenticu alu tuturor membriloru, impreuna cu locuint'a si suma obligatiuniloru a celor'a, care conspectu inse de dupa natura sa abie s'a potutu fin in tempulu mai deapropo, — parte pentru ca mai multi membri ai comisiunii in urmarea miscaminteloru constitutiunale stramutandu-si starea si locuint'a, fusera siliti a pasi afara din comisiune si a se inlocui cu altii, cari apoi din causa preeumulatelor lor ocupatiuni oficiale, publice si private nu era cu potintia de a se fin elaboreate cele momentose, ce pretindu o combinare si consultare mai serioasa si lucru mai greu, — deci cere ca pe langa considerarea acestoru impregiurari impeditoare de altcumu binecunoscutu si directiunii, reportulu seu datu din partea comisiunii se se iee la cunoscintia.

Se ie spre sciintia.

116. S'a propusu a se face dispusetiune in privintia bugetului pe anulu viitoriu.

Determinatu:

Pentru bugetulu Asociatiunii pe anulu viitoriu domniloru Emanuilu Misiciu si Dr. At. Siandoru li se incredintieza a se ingrigi pentru o propunere.

Protocolulu acest'a s'a autenticatu in 21 octovre 1867.

Antoniu Mocioni m. p., direct. prim. Ioane Goldisiu m. p., not. subst.

Sedintia XVI

(extraordinaria)

tenuta in 20 oct. nou 1867.

Presiedinte: Ilustritatea Sa Domnulu directoru primariu Antoniu Mocioni.

Membri directionali: Mironu Romanulu directoru secundariu, Vincentiu Babesiu, Ioane P. Desseanu, Dr. Atanasiu Siandoru, Emanuilu Misiciu perceptoriu, Lazaru Ionescu fiscalu, Mihailu Besanu, Stefanu Adamu si Ioanu Goldisiu, esactoru si notariu substitutu.

117. Preceptorulu directiunii d. Emanuilu Misiciu cere ajutoriu la incasarea competintieloru membriloru inoasande sub decurgerea adunării generale a Asociatiunii.

Determinatu:

Cererea dlui perceptoriu se primesce si i se da asistintia de ajutoriu in persón'adlui Ioane Goldisiu.

118. Facendu-se intrebare in privintia portretului fericitului Iova Cresticiu dlu directoru secundariu Mironu Romanulu face cunoscutu cumca portretulu amintitu nu s'a potutu procura cu tote ca s'a facutu dispusetiunile convenite in privintia acest'a, ce'a ce se pote vede si din reportulu generalu alu directiunii.

Se ie spre sciintia.

119. Se propune statorirea programulu adunării generale.

Determinatu:

Se primesce programulu adunării generale din anulu trecutulu cu putiene modificatiuni si deschiderea sedintiei adunării generale se decide pentru a 10 ora nainte de mediadi.

120. Se face intrebare candu se fie sedintia ultima a directiunii din anulu curinte?

Determinatu:

Sedintia ultima a directiunii din anulu curinte se decide ca se se tiena in 21 a lunei curinte la 8 ore demaneti'a.

121. D. Ioane Popoviciu Desseanu propune ca se se tiparesca 100 esemplarie de blanquette de declaratiuni cu deobligamentu anualu.

Determinatu:

Propunerea se primesce si efectuirea ei se incredintieza notariului substitutu.

122. Dlu fiscalu reportéza in privintia pretensiunii medicului Rakowsky.

Determinatu:

Directiunea remane si mai departe langa deciziunea sa de mai nainte.

Protocolulu s'a autenticatu in 21 octovre nou 1867.

Antoniu Mocioni m. p., direct. primariu. Ioane Goldisiu m. p., not. subst.

Sedintia XVII.

(extraordinaria)

tenuta in 21 octovre nou 1877.

Presiedinte: Ilustr. sa dlu directoru primariu Ant. Mocioni.

Membri directionali: D.D. Vincentiu, Babesiu, Georgiu Vasileviciu, Lazaru Ionescu, I. P. Desseanu, Emanuilu Misiciu perceptoriu, Teodoru Serbu economu si bibliotecariu subst. si Ioane Goldisiu esactoru si notariu substit.

123. Protocolele sedintieloru XV si XVI s'au autenticatu.

124. S'a cetitu reportulu generalu in tota estensiunea.

Determinatu:

Reportulu aprobandu-se s'au incheiatu.

125. Perceptorulu, bibliotecariulu si economulu Asociatiunii si substerne raparturile lor speciale proveditu cu vidimarea esactorala.

Determinatu:

Se primescu si se transpunu la reportulu generalu.

126. Iosifu Ambrusiu cu ofertu anualu de 5 fl. v. a. voiesce a fi membru alu Asociatiunii.

Determinatu:

Dlu Iosifu Ambrusiu dupa modulu in datinatu se primesce de membru alu Asociatiunii.

Protocolulu s'a autenticatu in 21 octovre 1867.

Antoniu Mocioni m. p., direct. prim. Ioane Goldisiu m. p., not. subst.

Invitare de prenumeratiune

la cuventari besericesci.

Cine nu scie, ca un'a dintre detorintiele principali a Pastoriulu sufetescu este predica-

rea cuventulu lui Domnediu? este a „vorbi celea ce se cuvinu invetiaturei celei sanetose?“ Amonitiunea marelui Apostolu catra invetiace-lulu seu Timoteiu, si pr'in acest'a catra noi toti cari suntemu detori „a pasci turm'a Domnulu caro e intru noi,“ suna astfelu: „Se nu neglegi darulu, care este intru tine, si care e datu tie pr'in profetia, ca impunerea maneloru Preotiei. — Ie a minte de tine si de invetiatura, si se remani intru acestea, pentru ca facendu acest'a, te vei mantu pre tine insuti, si pre cei ce te asculta.“ — Si poporulu nostru, credinciosii nostri ascépta cu sete a fi invetiati, si desceptati in cele sante, in cele bune, in cele drepte. — Cine s'ar indoi ca necesitatea e flagrante? —

Subsorisulu scie pre bine, cumca Ven. nostru Cleru, des' de cea mai buna vointia in sufetitulu, totusi in o parte mare nu e in stare a corespunde acestei chiamari inalte dupa recerintia. Si cari sunt causele? Le cunoscu din esperintia. Avisarea Preotiloru nostri, in lips'a unei dotatiuni fise, la econom'a rurale, si asid forte adeseori defectulu timpului fisicu spre a se pote folosi de ajutoriulu autoriloru straini. Si in urma lips'a cea mare a cartiloru manuali ajutoriali compuse in limb'a mamei lor si a poporului. Defectulu acestu din urma e mai inavederatu la noi Romanii. Afara de cateva casani betrane, predice regulate, si cu sistema compuse, in tipariu de abia avemu. Predicele lui Petru Maioru sunt fara indoiela escelinte, inse dupa parerea mea pre fuso, apoi in prezentu se si gasescu cam rare. Inse se si fie, — se se retiparesca, — se fie catu de multe, ce strica acest'a? Literatur'a sacra besericesca de acestu genu, la alte popore, e reprezentata in abundantia. La noi pana acum e numai lips'a, neajunsulu.

Aceste consideratiuni au indomnatu pre subsorisulu a esi la lumina cu predicele sale, mai mare parte rezultatulu pastoriei sale sufetesce de 8 ani. Cu ajutoriulu lui Domnediu voiu se facu catu potu, voiu se preda Veneratulu Cleru o colectiune de cuventari besericesci parte originali, parte din autorii cei mai renumiti germani si magiari prolocute. Ven. Cleru va ave se judece preste valoarea interna a lor.

Cursulu, respectiv Tomulu I. la care cu acestea se deschide abonare, va cuprinde in sine predice pre ss. Domineci a Postului mare, si unele ss. Serbatori mai insemnate ale anului si va continde la 13—14 cole tiparite: Pretiulu acestu tomu va fi 1 fl. 20 cr. v. a. din cari diumetate seu 60 cr. sunt de a se depune de locu la subscrierea de abonamentu; era restulu de 60 cr. se va refu la primirea opului.

De la spriginirea acestei intreprinderi a subsorisului va depinde continuarea opului, respectiv edarea Tomulu II. si eventualminte III. cu predice pre tote Dominecele anului, si cu predice ocasionali mestecate.

Pre langa sperata spriginire din partea Ven. Cleru, Tomulu I. va se esa in primele lune a anului 1868. —

Pretiulu de prenumeratiune e de a se strapune seu la Ven. Oficiu diecesanu de aici, seu de a dreptulu la subsorisulu.

Logosiu I. Septemvrie 1867.

Michail Nagy,

Canonicu lectore, si Inspectoru diecesanu alu scoliloru.

(Pe colele de prenumeratiune se se insemne nrulu ourg. numele si conumene prenumerantului, dieces'a, post'a ultima, locuint'a, nrulu esemplarielor, suma anticipatu platita.)

Esemplare complete de la inceputulu acestu patrariu de anu mai avemu la dispusetiune.

Redactiunea.

Concursu.

Pentru ocuparea statiunii invetiatoresci Toplicza-Carandu din Protopopiatulu Beliului, cu salariu de 50 fl. v. a. 6 cubule de grau, si 6 de cucurudiu 8 magi de fenu, si 8 stangini de lemne.

Cei ce ar voi se ocupe statiunea acest'a au de a-si trimite recursele lor adresate V. Consistoriu Diecesanu Aradanu, mai sus pana in 7/19 noem. subsorisului in T. Carandu.

Carandu 10 octobre 1867.

Iosifu Marchisiu, m. p. protop. Beliului si insp. distr. de scole.

(2—3)